

Бухгалтерский учет, анализ и аудит

УДК 657.372.32

Снеткова Аліна Василівна

аспірант кафедри «Облік та аудит»

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Снеткова Алина Васильевна

аспирант кафедры «Учет и аудит»

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Snetkova Alina

PhD student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ВПЛИВ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ЇЇ
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ВЛИЯНИЕ АМОРТИЗАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ
НА ЕЕ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ
IMPACT OF DEPRECIATION POLICY OF THE COMPANY ON ITS
INVESTMENT POTENTIAL**

Анотація. У статті висвітленні основні аспекти амортизаційної політики України в контексті сучасного соціально-економічного розвитку. Амортизаційна політика є складовою частиною загальної науково-технічної політики держави. Вона виступає в якості найважливішого важеля впливу держави на економічні процеси в країні. У першу чергу, амортизаційна політика впливає на процес оновлення основних виробничих фондів, прискорення темпів науково-технічного прогресу, інвестиційної діяльності, а через них і на ефективність суспільного виробництва. Амортизаційна політика, являючись комплексом заходів на макроекономічному та мікроекономічному рівнях, спрямованим на

ефективне відновлення основних засобів, на сучасному етапі розвитку економіки вітчизняних підприємств, не забезпечує формування достатнього обсягу фінансових джерел. У зв'язку з цим, проаналізовано методичні та організаційні проблеми наявної амортизаційної політики підприємств країни. Проаналізовані обсяги інвестицій в основний капітал за останнє десятиріччя. Вивчена законодавча база щодо тенденцій змін в амортизаційній політиці країни. Досліджена інвестиційна спрямованість розвитку амортизаційної політики країни. Виокремлено шляхи удосконалення методики нарахування амортизації з урахуванням інфляційних процесів в країні. Запропоновано нові заходи та рекомендації щодо зміцнення та покращення амортизаційного розвитку.

Ключові слова: амортизація, амортизаційна політика, методологія обліку, прискорені методи нарахування амортизації, державний контроль, основні фонди, стимулювання, оновлення.

Аннотація. В статье освещены основные аспекты амортизационной политики Украины в контексте современного социально-экономического развития. Амортизационная политика является составной частью общей научно-технической политики государства. Она выступает в качестве важнейшего рычага влияния государства на экономические процессы в стране. В первую очередь, амортизационная политика влияет на процесс обновления основных производственных фондов, ускорение темпов научно-технического прогресса, инвестиционной деятельности, а через них и на эффективность общественного производства. Амортизационная политика, являясь комплексом мероприятий на макроэкономическом и микроэкономическом уровнях, направленным на эффективное восстановление основных средств, на современном этапе развития экономики отечественных предприятий и не обеспечивает формирование достаточного объема финансовых источников. В связи с этим, проанализированы методические и организационные проблемы

существующей амортизационной политики предприятий страны. Проанализированы объемы инвестиций в основной капитал за последнее десятилетие. Изучена законодательная база относительно тенденций изменений в амортизационной политике страны. Исследована инвестиционная направленность развития амортизации политики страны. Выделены пути совершенствования методики начисления амортизации с учетом инфляционных процессов в стране. Предложены новые меры и рекомендации по укреплению и улучшению амортизационного развития.

Ключевые слова: амортизация, амортизационная политика, методология учета, ускоренные методы начисления амортизации, государственный контроль, основные фонды, стимулирование, обновления.

Summary. The article covers the main aspects of Ukraine's depreciation policy in the context of modern socio-economic development. Amortization policy is an integral part of the overall scientific and technical policy of the state. It acts as an important lever of state influence on economic processes in the country. Primarily, the depreciation policy affects the process of renewal of fixed productive assets, acceleration of the rates of scientific and technological progress, investment activity, and through them, the efficiency of social production. Amortization policy is being a complex of measures at the macroeconomic and microeconomic levels aimed at the effective restoration of fixed assets, at the present stage of development of the economy of domestic enterprises and does not ensure the formation of a sufficient volume of financial sources. In this regard, the methodological and organizational problems of the existing depreciation policy of the enterprises of the country are analyzing. The legislative base concerning trends of changes in the country's depreciation policy has been studied. The investment orientation of the depreciation policy development of the country is investigated. Ways to improve the methodology for calculating depreciation taking into account inflationary processes in the

country are singled out. New measures and recommendations for strengthening and improving the amortization development are proposed.

Key words: Depreciation, amortization policy, accounting methodology, accelerated methods for depreciation, state control, fixed assets, incentives, renewals.

Постановка проблеми. В Україні, на етапі переходу до ринкових відносин, амортизація стала не стільки джерелом фінансування технічного розвитку, скільки засобом регулювання податкового тиску, і цей засіб використовується як державою, так і підприємствами.

Амортизаційна політика є складовою частиною загальної науково-технічної політики держави. Вона виступає в якості найважливішого важеля впливу держави на економічні процеси в країні. Саме на основі амортизаційної політики держави кожне підприємство розробляє і реалізує власну амортизаційну політику. Вона базується на встановлених державою принципах, методах і нормах амортизаційних відрахувань.

Проте сучасна амортизаційна політика має ряд недоліків, які значною мірою пов'язані з тим, що протягом тривалого часу удосконалення амортизаційної політики здійснювалося під кутом її впливу на процеси оподаткування прибутку підприємств та удосконалення обліку. Дослідження такого спрямування є традиційними і мають практичне значення для формування цілеспрямованої податкової та облікової політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість економістів підтверджують, що в сучасних умовах амортизаційні відрахування – це джерело розширеного відтворення основних засобів. На особливу увагу заслуговують дослідження А. Грінька [1], М. Чумаченка [2], П. Житного [3], в яких надаються критичні зауваження й обґрунтовується, що амортизаційні відрахування мають подвійну функцію, тобто, з одного

боку, вони є розрахунковими витратами в собівартості продукції, а з іншого – їхня сума у виторзі від реалізації продукції (робіт, послуг) є джерелом фінансування інвестицій підприємства.

У процесі тривалого розвитку амортизація ніколи не втрачала своєї актуальності і завжди залишалась дискусійним питанням, дослідження якого знайшло своє відображення у багатьох вітчизняних та зарубіжних наукових роботах. Найбільш обґрунтовано амортизаційна політика була висвітлена в наукових працях таких зарубіжних та радянських вчених як: А. Армуцці, Д.А. Баранова, В.Ю. Будавейя, М.Ван-Бреда, К.І. Відемана, Ю.К. Грюнвальда, Л.М. Кантора, Я.Б. Кваші, Ю.І.Любимцева, Дж. Мелліса, К. Маттерна, К. Менгера, П.М. Павлова, Д.М.Палтеровича, Л. Сейя, В.К. Сенчагова, А.Н. Скворцова, П.В. Тальміной, Е.Хендріксена, Г.Хетфільда, С.І. Шульмана й ін.

Питанням дослідження амортизаційної політики в Україні значну увагу надають: В.Орлова, Т. Косова, С. Сенчішак, Л. Лях, В. Замлинський, А. Безуглий. Проте і в даний час немає чіткого визначення напрямів формування амортизаційної політики, відсутня єдина точка зору щодо функцій амортизації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). В Україні існує трактування амортизації, як частини витрат підприємства, однак в технологічно розвинутих країнах амортизаційна політика є частиною політики інвестиційної. Така схема вітчизняної методики нарахування амортизації, як витратної складової без урахування інвестиційної компоненти не забезпечує своєчасне технологічне переозброєння підприємств внаслідок недосконалої методологічної складової частини та високого рівня інфляції. Саме з цієї причини доцільно більш детально розглянути теоретичні аспекти амортизаційної політики підприємства в загальному оновленні виробничого процесу, враховуючи його інвестиційну спрямованість. Проаналізувати законодавчі акти щодо

тенденцій змін в амортизаційній політиці країни. У результаті дослідження запропонувати нові заходи на поліпшення основного джерела оновлення основних фондів – амортизації.

Мета даної статті полягає у висвітленні основних аспектів амортизаційної політики в контексті сучасного соціально-економічного розвитку.

При розробці напрямів реформування амортизаційної політики країни необхідно поєднувати закордонний досвід накопичення коштів на відтворення не обігових активів з економічними особливостями функціонування підприємств в нашій країні. Необхідно розробити заходи, які враховують вплив на формування амортизаційного фонду інфляційних процесів в країні, з одного боку, та формування реальної амортизаційної політики в середині кожного підприємства – з іншого.

Виклад основного матеріалу. Амортизаційна політика упродовж багатьох років залишається найслабкішою ланкою економічної політики усіх без винятку урядів незалежної України, оскільки сформована ними амортизаційна система не виконує своєї головної функції — не створює зацікавленості підприємців до оновлення основних фондів, впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво.

Про незадовільне використання потенціалу амортизації як найбільш ефективного інструменту фінансування оновлення основних фондів, насамперед, свідчить наявність тенденції до збільшення ступеня зносу основних засобів. Незважаючи на значні обсяги інвестицій в основний капітал, в економіці спостерігається перманентне зростання зносу основних засобів [1].

В Україні, за даними Державної служби статистики, на 1 січня 2016 року за первісною вартістю, налічувалося основних фондів на суму 7,641 млрд. грн., однак ступінь зносу основних фондів сягає 60,1% (табл. 1). Зауважимо, що починаючи з 2011 року вартість основних засобів не

включає вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а статистика за 2015 рік враховує зміни, що відбулись у зв'язку із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» [7] у частині передачі/надходження та оцінки основних засобів.

Таблиця 1

Вартість основних засобів у 2000–2015 роках

Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %	Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість			первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
2000	828822	466448	43,7	2008	3149627	1251178	61,2
2001	915477	503278	45,0	2009	3903714	1597416	60,0
2002	964814	512235	47,2	2010	6648861	1731296	74,9
2003	1026163	538837	48,0	2011¹	7396952	1780059	75,9
2004	1141069	587453	49,3	2012¹	9148017	2135987	76,7
2005	1276201	661565	49,0	2013¹	10401324	2356962	77,3
2006	1568890	774503	51,5	2014¹	13752117	2274922	83,5
2007	2047364	993346	52,6	2015^{1 2}	7641357	3047839	60,1

1 Не включено вартість основних засобів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
2 Враховано зміни, що відбулись у зв'язку із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 № 200 "Про утворення публічного акціонерного товариства "Українська залізниця" у частині передачі/надходження та оцінки основних засобів.

Джерело: складено на основі [7].

Таким чином, залишкова вартість основних фондів на зазначену дату становила 3,047 млрд. грн. Слід зауважити, що найбільша вартість основних засобів сконцентрована у промисловості, так їх первісна вартість становила 3,843 млрд. грн., що складає 50,25% від вартості усіх основних засобів, однак у цій галузі спостерігається й найбільший ступінь зносу основних засобів, так в середньому по галузі ступінь зносу складає 76,9%. Виходячи з наведених статистичних даних, можна зробити висновок, що українські підприємства, установи та організації працюють на морально та

фізично-застарілих основних засобах і мають нагальну потребу в їх оновленні.

При дослідженні проблем ефективності формування амортизаційної політики підприємств і держави визначено, що одну з ключових ролей в ній відіграють теоретичні і методичні підходи до бухгалтерського обліку в цілому, що впливає на економічне трактування терміну «амортизація». При дослідженні еволюції трактування цього терміну Є. Жердев виокремлює «дві альтернативні наукові концепції щодо сутності амортизаційної політики. Перша з них базується на класичній схемі використання амортизаційних відрахувань, а друга – на компенсаційній (ліберальній) схемі, коли амортизаційні відрахування трактуються як витрати» [9].

Таким чином, під час визначення напрямів перетворення процесу формування амортизаційної політики підприємства необхідно розглядати економічну категорію амортизації через призму існуючих концепцій обліку.

На сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку в умовах його гармонізації і стандартизації виникає зіткнення світоглядів теоретиків бухгалтерського обліку, які є представниками різних шкіл. На сучасному етапі розвитку країни склалася ситуація, коли в національну систему обліку впроваджуються правила, принципи і стандарти, виведені на основі англо-американської моделі обліку, проте загальна теорія бухгалтерського обліку в більшості випадків залишається без змін і відповідає класичному підходу. У результаті цього виникає невідповідність теоретичних основ обліку з практикою його ведення на основі національних стандартів. Причина цієї проблеми криється в умовах і особливостях історичного формування теорії бухгалтерського обліку [11].

Відповідно до Указу президента України від 7 березня 2001 року №169/2001 «Про концепцію амортизаційної політики», метою

амортизаційної політики є перетворення амортизації у інструмент активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в державі.

Однак, сьогодні амортизація фактично перетворилася на інструмент отримання податкових пільг та додаткове джерело поповнення дефіциту оборотних коштів підприємства. Запропоновані механізми та методи розрахунку амортизації не задовольняють вимогам сьогодення щодо накопичення необхідної суми коштів для відтворення основного капіталу підприємств. У зв'язку з цим, актуальною є проблема визначення дійсної сутності та ролі амортизації в господарському механізмі підприємств України.

На неналежне використання потенціалу амортизації як найефективнішого інструмента фінансування оновлення основних фондів передусім вказує наявність тенденції до збільшення ступеня зносу основних засобів. Суттєвим недоліком чинної амортизаційної системи є те, що вона не створює умов для оновлення основних фондів у найважливіших сферах економічної діяльності, таких як машинобудівна галузь, транспорт, виробництво енергії, сільське господарство, де ступінь зносу основних засобів є одним із найвищих. Іншим недоліком є послаблення ролі амортизації як джерела інвестицій, оскільки спостерігається зниження частки власних коштів підприємств та організацій у структурі джерел фінансування інвестицій.

Розробка амортизаційної політики на підприємствах починається з вивчення та врахування основних факторів, що визначають передумови її формування. Такими чинниками є:

- принципи амортизаційної політики, встановлені в країні;
- майновий стан підприємства, зокрема, обсяги, склад, вікова структура та рівень спрацювання необоротних активів, які підлягають амортизації;

- темпи інфляції та методи відображення в обліку реальної вартості основних фондів та нематеріальних активів;
- переваги та недоліки дозволених законодавством методів нарахування амортизації;
- норми амортизаційних відрахувань та їх вплив на різні аспекти фінансово-економічної діяльності промислових підприємств;
- реальний термін використання підприємством необоротних активів;
- інвестиційна активність промислових підприємств [1].

Одними із найвпливовіших факторів є правильність вибору методу амортизації та вплив інфляції при розрахунку амортизаційних відрахувань.

Метод амортизації є важливим елементом системи. Він визначає базу й алгоритм амортизаційних відрахувань за певний період для конкретних об'єктів. П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачає застосування наступних методів амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зношення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий [4].

Кожен з методів має свої переваги та недоліки, метод нарахування амортизації повинен бути визначений для кожного об'єкта основних засобів з урахуванням очікуваного способу отримання економічної вигоди від його використання. Правильне визначення строку корисного використання об'єкта основних засобів та застосування вірно обраного методу нарахування амортизації дозволяє отримати суму амортизаційних відрахувань, яка відповідає реальному зменшенню вартості основних засобів [5].

У зв'язку з цим доцільно було б розподілити всі основні засоби на групи і для кожної з них застосовувати різні методи амортизації. Сформований розподіл буде сприяти ефективному формуванню амортизаційного фонду на підприємстві і призведе до:

- правильного застосування методу амортизації щодо об'єктів, використання яких залежить переважно від терміну їх використання;
- правильного нарахування амортизації на об'єкти основних засобів залежно не від терміну їх використання, а від кількості виробленої продукції;
- зниження податку на прибуток у перші роки після введення основних засобів в експлуатацію і за рахунок цього забезпечить більш швидке повернення інвестицій що підвищить інвестиційні можливості підприємства.

Наступним важливим елементом при розрахунку амортизації, який не залежить від підприємства і на який часто не звертають увагу є інфляція. Якщо підприємство при формуванні амортизаційної політики не враховує даного фактору, то в періоди інфляції воно не зможе зробити необхідну величину відрахувань для відновлення свого капіталу в майбутньому.

В умовах інфляції відбувається зростання номінальних цін окремих видів основного капіталу, а амортизаційні відрахування визначаються від первинної вартості, тому встановлені амортизаційні відрахування можуть опинитися нижче за її економічно обґрунтованої величини.

Перекривлення вартісних показників основного капіталу, коли його реальна вартість не відповідає фактичній, приводить до не донарахування амортизації і, як наслідок, до невідповідності величини амортизації, що накопичується для здійснення подальшого відтворення і вартості нового основного капіталу, призначеного для відшкодування спожитого.

Це пов'язано з тим, що процес реального знецінення грошових коштів і подальшого збільшення амортизаційного фонду має деякий розрив у часі, який може приводити до значних відхилень реального обсягу накопичення від потреб відтворення.

З метою вдосконалення формування амортизаційного фонду підприємства пропонуємо поєднати ці два фактори в одній формулі вдосконаленого розрахунку амортизації. А саме запропоновано використовувати індекс інфляції при розрахунку амортизаційних відрахувань. Це допоможе підприємству сформувати адекватний ринковим вимогам амортизаційний фонд.

З цією метою запропоновано щомісячні амортизаційні відрахування множити на індекс споживчих цін і отриману суму списувати на собівартість продукції.

Іншим напрямом коригування амортизаційних відрахувань є індекс споживчих цін на основний вид продукції, що випускається підприємством. Однак цей показник важко використовувати для підприємств, які не є виробниками продукції, а займаються виключно торгівлею або наданням послуг. Пропонується щомісячні амортизаційні відрахування множити на індекс споживчих цін і отриману суму списувати на собівартість продукції.

Для цілісної картини зміни методики нарахування амортизації необхідні додаткові заходи контролю за наявністю реального амортизаційного фонду. Держава силами контролюючих органів повинна змусити підприємства не нехтувати цими сумами, як найслабшою і неконтрольованою статтею витрат, і відслідковувати реальні суми коштів на окремому (спеціально з цією метою відкритому) рахунку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Для подолання негативних тенденцій в амортизаційній політиці, зростання ролі амортизації як джерела фінансування оновлення основних фондів, для оптимізації методики нарахування амортизації підприємств і ефективного обліку витрат на формування амортизаційного фонду підприємств запропоновано:

По-перше, у складі витрат пропонуємо підприємствам використовувати оновлений коефіцієнт амортизації, що враховує індекс інфляції або індекс споживчих цін на основні види продукції, яку виробляє підприємство.

По-друге, застосування прискорених методів амортизації в сукупності з оновленим коефіцієнтом амортизації дозволить збільшити витрати підприємств, а значить і собівартість готової продукції. Одночасно зростання витрат зменшить оподатковуваний прибуток в подальшому, за умови скасування пільгового режиму оподаткування підприємств. До того ж, з метою заохочення підприємців до збільшення інвестування у наукові дослідження та розробки доцільно встановити норми амортизації нематеріальних активів, що містять результати досліджень, на рівні, не нижчому за рівень норм амортизації, встановлених для комп'ютерної техніки, та передбачити можливість нарахування прискореної амортизації на нематеріальні активи, створені у процесі наукових розробок.

По-третє, здійснювати контроль за формуванням амортизаційного фонду не тільки силами самого підприємства, але і з боку контролюючих державних структур.

Література

1. Гавриловський О.С., Лук'яненко Л.І. Основні шляхи розвитку та вдосконалення амортизаційної політики в Україні [Текст] / Гавриловський О.С. // Економічний аналіз. - 2015 рік. Том 22. № 1. – С.164-168.
2. Крупка Я. Про нормативно-правове регулювання обліку інвестиційної діяльності підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 3. – С.22–29.

3. Помилуйко, Є. І. Амортизаційна політика в Україні: проблеми і перспективи вдосконалення [Текст] / Помилуйко Є. І. // Економічний аналіз. – Випуск 8. Частина 1. – 2011. – С. 157-160.
4. Радева, О. Г. Амортизаційна політика в контексті механізму ефективного управління підприємством: сутність, характеристика та проблеми [Текст] / О. Г. Радева // Молодий вчений». – грудень, 2014. – №12(15). – С. 70-73.
5. Саєнко, С. Г. Амортизація як елемент інноваційного розвитку машинобудівної галузі [Текст] / С. Г. Саєнко // Економічні науки: зб. наук, праць. Серія: Облік і фінанси. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – Вип.9(33), Ч. 3. – С. 228-234.
6. Скорик О. О. Оптимізація амортизаційної політики підприємств машинобудівної галузі [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Скорик О. О. – Тернопіль, 2012.
7. Статистичний щорічник України за 2016 р. / Державний комітет статистики України; під ред. О. Г. Осауленка. — К., 2016. — 566 с.
8. Ткаченко, Н. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни у незалежній Україні [Текст] / Н. Ткаченко // Вісник економічної науки України. – 2012. – №2. – С. 161-165.
9. Трачева Д. М. Теоретичні аспекти формування амортизаційної політики підприємства [Текст] / Трачева Д. М. // Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова. – Випуск 7-2 (49). Т.21 – 2016. – С. 182-186.
10. Череп, А. В. Вплив амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємства [Текст] / А. В. Череп, А. О. Чернолуцька // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 2, Т. 1 – С. 95-95.

11. Яшан Ю. В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю. В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – № 22, ч. II. – С. 105 – 111.

References

1. Gavrilovs'kij O.S., Luk'ânenko L.Î. Osnovni šlâhi rozvitku ta vdoskonalennâ amortizacijnoï politiki v Ukraïni [Tekst] / Gavrilovs'kij O.S. // Ekonomičnij analiz. - 2015 rik. Tom 22. # 1. – S.164-168.
2. Krupka Â. Pro normativno-pravove regulûvannâ obliku investicijnoï diâl'nosti pîdpriêmstv // Buhgalters'kij oblik i audit. – 2009. – # 3. – S.22–29.
3. Pomilujko, Ê. Î. Amortizacijna politika v Ukraïni: problemi i perspektivi vdoskonalennâ [Tekst] / Pomilujko Ê. Î. // Ekonomičnij analiz. – Vipusk 8. Častina 1. – 2011. – S. 157-160.
4. Radêva, O. G. Amortizacijna politika v kontekstî mehanizmu effektivnogo upravlinnâ pîdpriêmstvom: sutnist', harakteristika ta problemi [Tekst] / O. G. Radêva // Molodij včenij». – grudn', 2014. – #12(15). – S. 70-73.
5. Saênko, S. G. Amortizaciâ âk element innovacijnogo rozvitku mašinobudivnoï galuzi [Tekst] / S. G. Saênko // Ekonomični nauki: zb. nauk, prac'. Seriâ: Oblik i finansi. – Luc'k: LNTU, 2012. – Vip.9(33), Č. 3. – S. 228-234.
6. Skorik O. O. Optimizaciâ amortizacijnoï politiki pîdpriêmstv mašinobudivnoï galuzi [Tekst] : avtoref. dis. na zdobuttâ nauk, stupenâ kand. ek. nauk : spec. 08.00.04 Ekonomika ta upravlinnâ pîdpriêmstvami (za vidami ekonomičnoï diâl'nosti) / Skorik O. O. – Ternopil', 2012.
7. Statističnij šoričnik Ukraïni za 2016 r. / Deržavnij komitet statistiki Ukraïni ; pîd red. O. G. Osaulenka. — K., 2016. — 566 s.

8. Tkačenko, N. Amortizaciâ, znos osnovnih zasobiv, narahuvannâ, zmini u nezaležnij Ukraïni [Tekst] /N. Tkačenko // Vîsnyk ekonomičnoï nauki Ukraïni. – 2012. – #2. – S. 161-165.
9. Tračeva D. M. Teoretični aspekti formuvannâ amortizacijnoï politiki pîdpriêmstva [Tekst] / Tračeva D. M.// Vîsnyk ONU imeni Î.Î. Mečnikova. – Vipusk 7-2 (49). T.21 – 2016. – S. 182-186.
- 10.Čerep, A. V. Vpliv amortizacijnoï politiki na formuvannâ finansovih rezul'tativ pîdpriêmstva [Tekst] / A. V. Čerep, A. O. Čornoluc'ka // Teoretični i praktični aspekti ekonomiki ta intelektual'noï vlasnosti. – 2012. – Vip. 2, T. 1 – S. 95-95.
- 11.Âšan Ū. V. Naprâмки pîdvišennâ efektivnosti vidtvorennâ i vikoristannâ osnovnih zasobiv / Ū. V. Âšan // Naukovî pracî Kîrovograds'kogo nacional'nogo tehničnogo unîversitetu. Ekonomični nauki. – 2012. – # 22, č. Îî. – S. 105 – 111.